

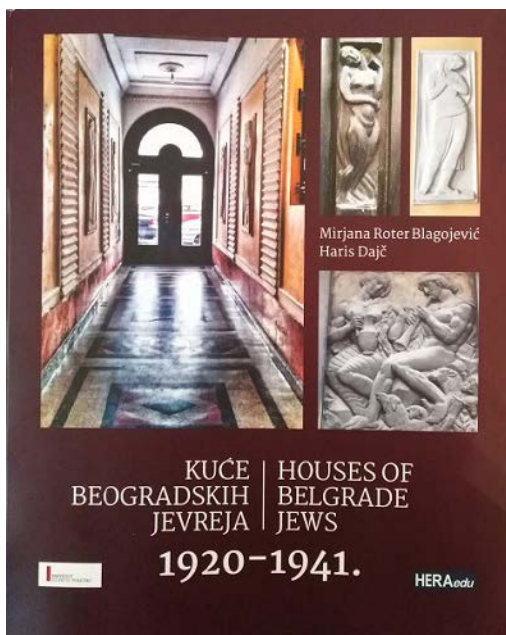
ПРИКАЗ МОНОГРАФИЈЕ:
МИРЈАНА РОТЕР БЛАГОЈЕВИЋ, ХАРИС ДАЈЧ,
КУЋЕ БЕОГРАДСКИХ ЈЕВРЕЈА 1920–1941.

МАРКО НИКОЛИЋ

Монографија *Куће београдских Јевреја 1920–1941.* / *Houses of Belgrade Jews 1920–1941.* аутора др Мирјане Ротер Благојевић и др Хариса Дајча, објављена 2018. године у издању *HERAedu* и Института за јавну политику из Београда, садржи 288 страна и представља веома значајан научни допринос бољем разумевању историје Београда у периоду између два светска рата, односно његовог урбаног и архитектонског развоја као важног дела укупног културног наслеђа и идентитета Београда и Србије. Написана је на српском и енглеском језику. Поред бројних илустрација, урађен је и каталог с приказом докумената и планова из Историјског архива Београда, који су приредиле Ирена Ристановић и Драгана Митрашиновић. Након каталога дат је попис коришћених извора и литературе са детаљним описом библиографских јединица.

Важно је напоменути да су издавање монографије подржали Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, у оквиру пројекта *Модернизација Зајадној Балкана* (бр. 177009), Филозофског факултета Универзитета у Београду, као и Савез јеврејских општина Србије.

Кроз овај истраживачки рад обухваћена је недовољно разматрана тема наше савремене историографије, коју су поједини аутори делимично обрађивали кроз приказ само најзначајнијих дела сакралне, јавне и стамбене намене у оквиру општих истраживања и приказа архитектуре Београда. Кроз поједина објављена дела су спроведена истраживања шире материјалне културе јеврејске заједнице Балкана и Европе, која су донела нове закључке у односу на њихову друштвену историју, на које се надовезала и ова студија.

Аутори др Мирјана Ротер Благојевић, ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду, и др Харис Дајч, доцент Филозофског факултета Универзитета у Београду, у уводном делу монографије веома прецизно су приказали процесе досељавања Јевреја у српску средину и Београд, као и опште карактеристике њиховог живота крајем 19. и почетком 20. века. Увод се бави друштвеним, културним и привредним развојем јеврејске заједнице у Београду, а посебно прати и динамику тог процеса и његову условљеност модернизацијом српске престонице. Приказана је детаљна реконструкција свакодневног живота и изгледа градских квартава у којима су они живели, у континуитету – од првих насељавања у 16. веку до савременог доба, кроз необјављену грађу, планове и ликовне изворе, који се не односе само на стамбену архитектуру Јевреја већ и на њихове сакралне и јавне грађевине. Такође, представљени су исцрпни подаци о синагогама и друштвеним зградама сефардске и ашкенази заједнице, што до сада није интегрално разматрано, као и биографије породица јеврејских градитеља активних у међуратном периоду. На крају уводног дела дати су подробен прикази стамбених зграда које су јеврејски ин-

веститори градили у разматраном периоду, кроз анализе просторне организације, примењених конструкција и материјала, као и стилских карактеристика обликовања грађевина. На тај начин, уочена је изузетна типолошка и стилска разноврсност примера – од историцистичких до модернистички обликованих вишепородичних зграда у градском центру до породичних кућа и вила на периферији и репрезентативним локацијама, као што су Неимар и Дедиње. Поједине грађевине су дела истакнутих архитеката међуратног периода.

Други део монографије састоји се од приказа карактеристичних примера стамбене архитектуре из фонда до сада необјављене архивске грађе, где су издвојени значајни предмети са документима, плановима и техничким описима самих грађевина.

Поред веома богатог текста, вредности монографије доприносе илустративни прилози, велики број планова, мапа, цртежа и фотографија, који омогућавају истраживачима и читаоцима садржајан увид у међуратни период Београда, чије је тежиште на стамбеној архитектури коју је градила јеврејска заједница.

Куће београдских Јевреја 1920–1941. драгоцену је научно дело у којем су анализирана, систематизована и унапређена досадашња сазнања о вишевековном континуираном животу јеврејске заједнице у Београду, посебно кроз тумачење архивске грађе о стамбеним грађевинама које су београдски Јевреји подизали у периоду између два светска рата. Ова монографија је изузетно значајна у области историје архитектуре и проучавања градитељског наслеђа. Своју примену монографија ће засигурно имати у стручно-научним круговима, али и у универзитетској настави као незаобилазно штиво за студенте архитектуре, историје уметности и др., како у нашој земљи и региону тако и у Европи и свету.

Доц. др Марко Николић,
Архитекта
Архитектонски факултет
Универзитета у Београду
marko@arh.bg.ac.rs